

Elin's gyldne fargeep

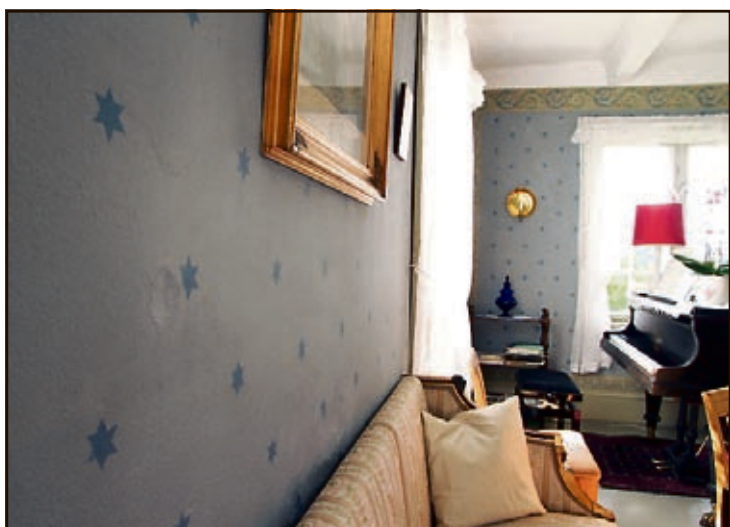
ORIGINALE VEGGER: Gangen har fortsatt original håndmalte marmorering fra 1795.

SJABLONMALING: Fra det nyrestaurerte taket i stua.

OKERFARGE: Arvet etter farfar.

HÅNDMALTE STJERNER: Empirstuen har malte blå stjerner på alle veggene.

PIGMENT: Elin Mathisen bruker fortsatt naturpigmentet fra farfars malefabrikk i sin restaurering. Den ultrafiolette

MAGASIN

M

TIPS OSS: 61 18 93 00
E-POST: tips@oa.no

GRAN
Elin Mathisen (65)
bruker fortsatt det
okerfargede pulveret
farfaren i sin tid tok
med fra Oslo til Gran-
vollen.

Inger Christine Årstad

Spesiallaget maling er en viktig ingrediens i det nitide restaureringsarbeidet av den fredete hovedbygningen på Presteenkeset Sjo. Elin Mathisen arvet Presteenkeset Sjo på Granavollen etter foreldrene.

Er du oppvokst omgitt av 200 år gamle malte vegger dekorert med marmorering, karmen kattet med flerfargete blomstersjabloner, ei stue overstrødd med mellomblå håndmalte stjerner og har ei sinktønne med 100 år gammel gul okerpigment i garasjen – er det kanskje ikke så rart at du supplerer med de skjønneste blomsteroppsatser fra bedene i hagen utenfor. Elin Mathisens skapende hender har få begrensninger.

Vinduskitt

Et av sommerens gjøremål i den fredete hovedbygningen fra

1795, er kitting av de originale vinduene. Først må Elin skru ut vinduene fra karmene. For å få løs glasset, varmer hun opp kittet med spesialinnkjøpt ultrafiolett lampe. Deretter knipes stiftene løs, slik at de svakt ruglete rutene kan legges forsiktig til side. Treverket skal skrapes før falsene som holder fast glasset settes inn med linolje. Dette bevarer fuktigheten i kittet.

Neste steg er å kna llinoljekittet varmt slik at det kan ruller til en jevn pølse som glasset settes tilbake inn i. Etter stiftinga skal glassene kittes utvendig før tre strøk med lysegrønn linoljema-

ling beskytter sprosper og karmen, slik at de bevares til neste generasjon, – minst.

Antikvarisk

Som eier av et hus med lovfestet ansvar å forvalte og vedlikeholde i tråd med antikvariske myndigheter, har håndverkeren Elin Mathisen har alltid noe å sette fingrene i. Gjøre målene har hun arvet etter foreldre og farfaren som startet restaureringsarbeidet av huset i 1944. Da de kjøpte gården, var den fredete hovedbygningen i en elendig forfatning.

– Mye av indre bekledning var dekket av papplater, aviser

igment

■ fakta

OM ELIN MATHISEN (65):

- Gift, to barn og fire barnebarn.
- Pensjonert markedssjef i Vital forsikring.
- Lærer og spesialpedagog. Første avdeling juss.
- Musikkpedagog med pianoelver helt fram til i fjor.
- Har snekkerkurs og glad i all slags håndverk, fra broderi til restaureringsarbeidet som skal til på Sjo.

■ Elins kjærringråd

- Skaff deg kunnskap og bli bitt av basillen. Ved fordypning fanges og trollbindes du til restaureringsarbeide.
- Vær utholdende. Få hjelp og finn svarene på det du lur på.
- Du må ta kontakt med myndighetene når du skal restaurere i fredete hus.

lette lampen er et godt arbeidsverktøy når gammel maling og kitt skal fjernes.

foto: Inger Christine Årstad

PRESTEENKETET SJO: Hovedbygningen ble fredet i 1923.

Presteenketet Sjo

GRAN

Presteenketet Sjo ligger på Granavollen i Gran kommune på Hadeland og har de legendariske Søsterkirkene som nærmeste nabo.

Rett utenfor døren går den gamle kongeveien og pilgrimsleden til Nidaros, og kulturlandskapet bretter seg ut i alle himmelretninger. I hagen er det en stein med skålgroper (offerstein), som viser at det bodde folk på Granavollen for over 3000 år siden.

Hovedbygningen på Enkesetet i Sjo ble fredet i 1923. Riksantikvaren ønsket å bevare både det utvendige arkitektoniske særpreget og de innvendige dekorasjonene på de rappede veggene.

Huset er bygget i empirestil, en stilart som et lite utbredt på Hadeland. Sjo ble bygget i 1795 som bolig til enken fru Else Marie Krog og hennes barn etter prost Andreas Christian Krog. Han var alvorlig syk og søkte kongen i København om tillatelse til oppføring av av egen privat bolig til familien sin. De måtte forlate prestegården når livet til den dødssyke prostebbet ut. Han døde i 1797.

Senere ble gården bolig for andre presteenker og deres barn. Kvinnene sørget hele tiden for stor aktivitet på jorda, flere tjenestefolk og personer som bodde til leie. Prostinne Dorothea Lassen eide stedet fra 1836 til 1867. I hennes tid var Sjo et kulturelt senter på Granavollen. Etter hennes død, ble Sjo leid ut til kapellan Anton Christian Bang. Dikteren Aasmund Olavsson Vinje bodde på gården under sin bryllupsreise i 1869, og døde også her i 1870. Han ligger begravet på kirkegården ved Søsterkirkene.

Frk. Johanne Gamme drev i tillegg til gårdsbruket poståpneri og landhandel på Sjo fra starten av 1900-tallet og frem til hun solgte huset i 1944 til Mosse og Stein Mathisen, foreldrene til Elin Mathisen.

og tapetrester. I andre etasje var det hundrevis av stifter – antakelig etter skomakervirksomhet. Det så helt forferdelig ut. En av naboene gratulerte med kjøpet, og bemerket: «De har kjøpt mye dyr og dårlig ved nå, Mathisen!»

Vernepris

Seksti år etterpå kunne Elin Mathisen og Ragnar Torbergesen, på vegne av familien, ta imot fortidsminneforeningens vernepris for 2004. Begrunnelsen lød blant annet slik: «Det er tre generasjoners fagkunnskap og arbeid som danner

grunnlag for bevaring og restaurering av hus og hageanlegg hvor de estetiske verdier og opplevelsesverdier er svært godt ivaretatt. På bakgrunn av dette framstår Presteenketet Sjo i dag med kulturhistoriske verdier av både lokal og nasjonal betydning.»

– Jeg er hekta på kulturhistorie. Fortellingene som tilhører stedet inspirerer oss til å fortsette restaureringsarbeidet, forteller Elin Mathisen. Sammen med mannen har hun åpnet dørene for offentligheten og driver aktiv kulturformidling av historien til Presteenketet Sjo.

Fagkunnskap

Elin legger ikke skjul på at bevaringen av de rappede veggene en utfordring. Noe av arbeidet krever profesjonell konservator og er utrolig kostbart. Men det meste gjør hun selv.

– Heldigvis hadde far et stort malermesterfirma og dermed fagkunnskap. Jeg fikk restaureringshåndverket inn med morsmjølk, forteller Elin. Og naturpigmentene til linoljemalinga som brukes i huset står fortsatt i garasjen. En arv fra farfars malerfabrikk, hundre år tilbake, som gir andre og mer transparente fargekvaliteter enn dagens syntetiske pigmenter

VINDUSSPROSSER: Et av sommerens gjøremål er kitting av de originale vinduene.

SJABLONMALING: Vakre border rammer inn døråpningene.